

Posudek oponenta disertační práce

Autor práce: Lukáš Hájek

Název práce: Legislative Behaviour of Deputies in the Czech Republic

Oponent práce: Lubomír Kopeček

Disertační práce Lukáše Hájka představuje výborné zpracování tématu vystihnutého názvem práce. O kvalitě textu dobře vypovídá fakt, že většina kapitol už byla publikována, a to i v prestižních časopisech s náročným recenzním řízením (např. The Journal of Legislative Studies). Na práci celkově oceňuji zejména obrovský rozhled v teoretických a komparativních studiích zaměřených na téma, zpracování obrovské sumy dat (zejména hlasování poslanců v parlamentu z různých hledisek) s využitím kvantitativních metod a systematickosti výkladu. Autor se „neutopil“ na zrádném poli pouhého popisu zjištěného, ale dokázal kvantitativní složku doplnit vhodnou interpretací, které je navíc velmi přehledně podána.

V tomto kontextu se mi líbí výsledná podoba poslední kapitoly, která při posuzování předchozí verze práce pro interní obhajobu ještě nebyla k dispozici. Autor k ní přistoupil velmi rozumně, když pět zákonodárců konfrontoval se zjištěními předchozích kapitol zaměřených na analýzu dimenzí české stranické politiky, vlivu věku a délky mandátu poslanců, odlišností a fenoménů, které se projevují u ženských poslankyň a soudržnosti poslaneckých klubů. Přestože se dá debatovat, nakolik vypovídající jsou názory pěti poslanců působících v poslanecké sněmovně v roce 2020 (práce se zaměřuje na období do r. 2017), jako jiný úhel pohledu a vítané doplnění předchozího textu se mi tato kapitola jeví zcela vyhovující.

Po přečtení textu musím konstatovat, že se mi těžko hledají výraznější slabá místa. Autor zapracoval většinu mých připomínek a komentářů k předchozí verzi práce pro interní obhajobu. V zásadě mám jen několik charakterem okrajových připomínek. Na s. 3 bych přeformuloval tvrzení o „nových politických hnutích“ odkazující na ANO Andreje Babiše. Přes úspěšné mediální vsugerování tohoto označení o politické hnutí nejde. Na s. 20 v grafu k období 2002-2006 bych zvažil odlišení lidovců a US (Koalice v tomto volební období už neexistovala – na jiných místech textu je tento detail zmíněný předchozím posudkem už reflektovaný). Na s. 45 (a občas i dále) bych nahradil tvrzení o komunistických režimech s tradičním/patriarchálním modelem rodiny. Skutečnost je složitější, a hlavně není jednotná pro celý východní blok. V této souvislosti si jen dovoluji připomenout, že v Československu se před r. 1989 určitá genderová pozitivní diskriminace uplatňovala, i když nebyla právně zakotvena a velmi specificky ji deformovala podoba režimu (viz např. Havelková, Barbara. Genderová rovnost v období

socialismu. In Bobek, Michal et al.: Komunistické právo v Československu: Mezinárodní politologický ústav, 2009.). V téže kapitole v posledních dvou odstavcích bych byl opatrný s tvrzeními, které trochu vyznívají jako vnímání platnosti zjištění o Česku pro celý „postkomunistický“ areál. Vzhledem k jeho rozmanitosti (od asijských a zakavkazských republik bývalého SSSR až po střední Evropu) bych byl s něčím takovým velmi zdrženlivý. Na s. 89 je terminologicky trochu nešťastné tvrzení o „asymmetrical bicameral parliamentary régime“ (asymetrický je český parlamentní bikameralismus, nikoliv politický režim jako takový).

Dál mám jeden námět k zamyšlení, který by mohl být zpracovaný, pokud autor připravuje knižní vydání textu. Text naráží opakovaně na jednu zajímavou hádanku, kterou nedokáže úplně optimálně vysvětlit. Jde o přetrvávání dominance pravo-levé cleavage v hlasování poslanců i po volebním zemětřesení v roce 2010 a transformaci českého stranického systému. Napadá mne, že to může být způsobeno přístupem autora, protože zaměření na parlamentní chování nemůže dobře zohlednit rozmanitost politické agendy, která se vyskytuje v politickém prostoru v Česku. Pravo-levá cleavage či dimenze soutěže opřená o socio-ekonomický základ je svou povahou velmi zjednodušující. Už Sartori kdysi mimochodem hovořil o „jednorozměrném zjednodušení“, což odráželo mnohem komplikovanější politický prostor řady zemí, který bylo nutné pro účely výzkumu zjednodušit. Politická soutěž v Česku je v poslední dekádě (s měnící se intenzitou) často o několika málo tématech, která nejdou úplně optimálně napasovat na pravo-levé dělení (korupce, transparence, migrace a uprchlíci, kompetence vládnutí aj.). Konfliktní socio-ekonomická linie tak sice ztratila na významu, ale s metodologickým aparátem a zaměřením textu, který má autor k dispozici, to nejde úplně dobře podchytit.

Disertační práce Lukáše Hájka výrazně posunula stávající stav poznání v oblasti legislativního chování poslanců v ČR. Mé výše zmíněné komentáře či připomínky nemají zásadní charakter a předložený text bezproblémově splňuje kvalitativní nároky na disertační práci v oboru politologie.

V Brně 18. 5. 2020

Lubomír Kopeček, FSS MU